

Askeleita kohti 2030-luvun *korkeakoulutusta*

Akavan korkeakouluvisio

Akava

Sisällys

Askeleita kohti 2030-luvun korkeakoulutusta	3
1. Koulutus tuo nuorelle toivon huomista	4
2. Elinikäisen oppimisen edellytykset nostettava uudelle tasolle	5
3. Ihmiset muuttavat maailmaa	6
4. Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämisosaaminen täysimääräisesti käyttöön	7

Akavan hallituksen visiotavoitteet vuoteen 2027. Korkeakoulupoliittiset tavoitteet korostettuina.

Askeleita kohti 2030-luvun korkeakoulutusta

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö ja niiden rahoitus on uudistettu edellisten hallituskausien aikana. Toimintaympäristön muutokset, kuten digitalisaatio ja globalisaatio sekä koulutuksen rahoitusleikkaukset ovat osaltaan voimistaneet tarvetta uudistuksiin. Viime vuosina korkeakoulut ovat tehneet monia itsenäisiä alueellisia ratkaisuja, mikä haastaa kansallista koulutuspolitiikkaa. Koulutuksen ja organisaatioiden rakenteet ovat hallinneet keskustelua sekä alueellisesti että kansallisesti. Oppimisen, opettamisen sekä asiantuntijayhteisöjen uudistuminen ovat kuitenkin ennen kaikkea uuden luomisen edellytys.

Akavalle korkeakoulutuksessa tärkeää on ennen kaikkea koulutuksen ja tutkimuksen tuottama osaaminen. Myös tulevaisuudessa Suomessa on tarjottava opiskelijoille sekä ammatillisesti että tieteellisesti suuntauneita korkeakoulututkintoja. Tulevaisuuden korkeakoulutuksessa opiskelijan opintopolku on joustava ja huomioi yksilön kiinnostuksen ja tavoitteet.

Duaalimalli korostaa tulevaisuudessa osaamistavoitteiden erilaista, ei niinkään organisaatioiden tai järjestelmien erillisyyttä. Korkeakoulut tekevät nykyistä tiiviimpää yhteistyötä keskenään, jolloin korkeakoulujen profiileja voidaan vahvistaa ja laatua parantaa. Omaleimaisen osaamisen ja asiantuntijuuden säilyminen kuitenkin edellyttää, että korkeakoulusektoreiden välinen yhteistyö rakentuu tasavertaisuuteen ja erilaisen osaamisen arvostukseen.

Haluamme tehdä elinikäisestä oppimisesta totta. Korkeakoulut ovat tulevaisuudessa koko työuran aikaisen työllistyvyyden hoidon avaintoimijoita ja edelläkävijöitä. Akavan visiossa korkeakoulut ovat tulevaisuudessa kaikille avoimempia ja houkuttelevampia oppimisen ja uuden luomisen keskuksia.

Akavalle korkeakoulutuksessa tärkeää on ennen kaikkea koulutuksen ja tutkimuksen tuottama osaaminen.

1. Koulutus tuo nuorelle toivon huomista

Suomessa palautetaan usko koulutukseen, tietoon, tieteeseen ja taiteeseen. Tiede ja taide ovat sivistyneen yhteiskunnan perusta. Suomen hallitusten on osoitettava rahoituksella arvovalintansa eli nähtävä koulutuksen ja sivistyksen arvo ja investointiluonne. Tämä edellyttää arvovallintoja myös valtion, maakuntien ja kuntien budjeteissa.

Jokaisen nuoren toiveena on hyvä tulevaisuus. Jokaisella on oltava vähintään toisen asteen tutkinto, ja yhä useammalla myös korkeakoulututkinto. Korkeakoulutuksen on mahdollistettava sosiaalinen nousu paremmin kuin nykyisin. Nuoret on saatava muuttamaan koulutuksen perässä nykyistä enemmän ja koulutus on tuotava uusilla tavoilla sinne, missä sille on kysyntää. Digitalisaation mahdollisuuksia voidaan hyödyntää koulutuksessa vielä paljon enemmän ja monipuolisemmin.

Korkeakoulut tarvitsevat osaavia ja motivoituneita opiskelijoita. Tämän vuoksi lukion vetovoimaa on parannettava ja ammatillisen toisen asteen tutkintojen on annettava tosiasialliset valmiudet jatko-opintoihin. Suomalaisten korkeakoulujen tulee olla kansainvälisesti vetovoimaisia, korkeatasoisia ja arvostettuja.

- Tutkintoon johtava koulutus on säilytettävä maksuttomana suomalaisille opiskelijoille.
- Luodaan avoin koulutusohjelma, joka pohjaa avoimeen korkeakouluopetukseen. Ohjelma tarjoaisi mahdollisuuden kokeilla eri oppiaineita ja sen kautta tarjottaisiin ohjausta. Opiskelun voisi suorittaa työmarkkinatuella.
- Ennakoinnissa siirrytään varmistamaan koko väestön koulutustason nousu, tutkintotaustasta riippumaton syvä osaamistaso (kuten matemaattis-luonnontieteellinen, kulttuurinen, metodinen jne) sekä monitieteinen osaaminen. Vahvistetaan korkeakoulujen omaa ennakointia opetussuunnitelmien kehittämiseksi. Osaamistarpeiden ennakointitieto yhdistetään paremmin tutkintokohtaiseen koulutustarpeen arviointiin.

Suomessa palautetaan usko koulutukseen, tietoon, tieteeseen ja taiteeseen.

- Opetus- ja kulttuuriministeriön on tarkastettava säännöllisesti yhdessä sidosryhmien kanssa kaikkien tieteen-, taiteen- ja koulutusalojen valtakunnallinen kokonaistilanne. Näin varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan monipuolisuus.
- Kokeillaan kansallisia osaamistestejä korkeakouluopiskelijoille, joissa mitataan erityisesti tiedon soveltamista ja yleisiä työelämätaitoja. Tiedon avulla kehitetään korkeakoulutuksen kokonaisuutta tulevaisuuden työmarkkinoiden tarpeeseen.

Myytti purettavaksi:

Korkeakoulujärjestelmä on sosiaalisesti tasa-arvoinen.

2. Elinikäisen oppimisen edellytykset nostettava uudelle tasolle

Elinikäisestä oppimisesta on puhuttu vuosikymmenien ajan. Tästä huolimatta koulutusjärjestelmä ja osaamisen kehittämisen edellytykset eivät kehity työelämän vaatimusten mukaisesti. Työmarkkinoiden muutos lisää tarvetta limittää joustavasti työnteko ja koulutus. Lisäämällä jatko- ja täydennyskoulutusta nostetaan suomalaisen työvoiman osaamisen tasoa. Meillä on vasta aavistus siitä, miten esimerkiksi keinoäly muuttaa työmarkkinoita ja millaisia osaamistarpeita muutos aiheuttaa. Kaikkien tutkintojen on tuotettava työllistymisen edellyttämää osaamista, jotta jokaisen voimavarat saadaan käyttöön. Työuran aikaista osaamisen kehittymistä on tuettava systemaattisemmin.

- Aikuiskoulutuksen ja osaamisen kehittämisen on oltava osa korkeakoulujen strategista ydintoimintaa.
- Suomalaisten osaamistasoa vahvistetaan. Tavoitteena on, että vähintään puolella työikäisestä väestöstä on korkeakoulututkinto ja tutkinnon suorittaneet työllistyvät osaamista vastaaviin tehtäviin.

Tavoitteena on, että vähintään puolella työikäisestä väestöstä on korkeakoulututkinto.

- Suunnataan merkittävä osuus korkeakoulutuksen koulutustarjonnasta työelämässä ja työttömänä oleville aikuisille osaamistason nostoon, uudelleen kouluttautumiseen sekä muuntokoulutukseen. Tämä koulutus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa räätälöidään työuralla olevien tarpeita varten sekä pedagogisesti että sisällöllisesti.
- Korkeakoulujen vastuuta työelämässä olevien koulutuksesta ja ohjauksesta lisätään.
- Opetusmateriaalien ja tietokantojen tulisi olla avoimemmin kaikkien käytössä.
- Koulutuksen ja toimeentulon turvaavaa rahoitusta kehitetään siten, että se vahvistaa yksilöiden mahdollisuuksia saada tarpeidensa mukaista koulutusta sekä vahvistaa yksilön omaa vastuuta osaamisestaan.
- Luodaan täydennyskoulutuksen rahoitukseen uskottava kolmikantainen rahoituspohja. Työnantajien on maksettava koulutuksesta nykyistä enemmän.

Aikuiskoulutuksen ja osaamisen kehittämisen on oltava osa korkeakoulujen strategista ydintoimintaa.

Myytti purettavaksi:

Nuorena suoritetulla korkeakoulututkinnolla pärjää koko työuran.

3. Ihmiset muuttavat maailmaa

Ihmiset tekevät aina viime kädessä muutoksen, eikä se synny rakenteista tai instituutioista. Korkeakouluissa on nähtävä vahva johtajuus ennen kaikkea hyvänä henkilöstöjohtamisena. Korkeakoulutuksen muutoksessa vaikuttavuus rakentuu sen varaan, että opiskelijat, opettajat ja tutkijat voivat ja haluavat yrittää parhaansa ja ilmapiiri korkeakouluissa tukee uuden luomista.

Yliopistojen vahva autonomia turvaa niiden laaja-alaisen sivistystehtävän hoitamisen. Korkeakoulujen on voitava luottaa opetus- ja kulttuuriministeriön pitkäjänteiseen toimintaan ja ohjausjärjestelmä on muokattava johdonmukaisemmaksi. Laajentuvaa koulutusvientä tarvitaan tuomaan tuloja, ja se myös auttaa kehittämään koulutusta kansallisesti.

- Parannetaan johtamista korkeakouluissa, jotta lahjakkaille tutkijoille ja pedagogeille varmistetaan parhaat mahdolliset ja kansainvälisesti vetovoimaisesti toimintaedellytykset. Toimivat ja tehokkaat hallintopalvelut takaavat tutkijoille ja opettajille mahdollisuuden keskittyä työhönsä.
- Korkeakoulujen rahoitusmallia yksinkertaistetaan nykyisestä. Rahoitukseen palautetaan merkittävä perusrahoituksen osuus. Vastaavasti määrällisen ja laadullisen työllistymisen perusteella jaettavan rahoituksen osuutta kasvatetaan.
- Luodaan koulutukseen ja tutkimukseen vahvempia urapolkuja. Kokeillaan laajemmin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisiä urapolkuja, lukuun ottamatta professuureja.
- Pienten ja keski suurten yritysten ja korkeakoulujen välistä yhteyttä vahvistamaan etsitään uusia keinoja.
- Perustetaan yhteispohjoismaisia tutkintoja edistämään kansainvälistymistä sekä opiskelijoiden että henkilöstön liikkuvuutta.

Myytti purettavaksi:

Tutkimuksen vaikuttavuutta voidaan parantaa nopeasti ja kohdentaen rahoitus kapeasti.

4. Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämissaaminen täysimääräisesti käyttöön

Yhteiskuntamme tarvitsee tiedettä, laadukasta tutkittua tietoa ja niihin perustuvaa ymmärrystä enemmän kuin koskaan aiemmin. Akava haluaa parantaa tutkimustiedon vaikuttavuutta. Korkeakoulujen on jatkuvasti etsittävä uusia tapoja avautua yhteiskunnassa eri suuntiin ja etsittävä reittejä levittää tietoaan ja osaamistaan. Haluamme vahvistaa ammattikorkeakoulujen asemaa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Toisaalta taas yliopistojen on voitava tehdä pitkäjänteistä ja vapaata (perus)tutkimusta nykyistä vakaammalla rahoituksella. Tutkimuksen ja opetuksen yhteys on myös tulevaisuudessa yliopistollisen koulutuksen perusta.

- Vahvistetaan pitkäjänteistä ja riippumatonta tutkimusta ja tutkimusrahoitusta sekä vähennetään erillisiä rahoituksen reittejä.
- Suomen Akatemian ja Tekesin rahoitusten erillisiä strategisia tavoitteita vahvistetaan. Näin varmistetaan monipuolinen rahoitus ja eri aikajänteillä tuloksia tuova TKI-työ.
- Ammattikorkeakouluilla on oltava aito mahdollisuus saada rahoitusta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI), mikä on ammattikorkeakoulujen lakisääteinen tehtävä. Suomen Akatemian ja Tekesin rahanjaon myöntöperusteita on tarkasteltava tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
- Selvitetään ja poistetaan esteet avoimelle tutkimukselle (open science) asetettujen tavoitteiden tieltä.
- Alakohtaisia yhteistyörakenteita vahvistetaan ja resursoidaan.
- Korkeakoulujen kansainvälistä tutkimusta, rahoituksen hakemista ja verkostojen rakentamista tuetaan järjestelmällisemmin.
- Kytetään valtion tutkimusyksiköt voimakkaammin akateemisen tutkimuksen toiminnalliseen yhteyteen tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Myytti purettavaksi:

Korkeakoulufuusiot ovat ainoa tapa lisätä niiden välistä yhteistyötä.

Yliopistojen vahva autonomia turvaa niiden laaja-alaisen sivistystehtävän hoitamisen.

Korkeakoulujen on jatkuvasti etsittävä uusia tapoja avautua yhteiskunnassa.

